

رابطه کارکردهای تلفن همراه با دشواری‌های بین فردی

داریوش نوروزی¹، محمدرضا وحدانی اسدی²، زهراروحانی³ و بهاره محمدی⁴

¹دانشیار تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبایی

²دانشجوی دکتری تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبایی (نویسنده مسئول) پست الکترونیکی: vahdani@yahoo.com

³کارشناسی ارشد مدیریت

⁴کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی و دبیر الکترونیک

چکیده: در طول دهه گذشته دسته‌های گوناگونی از تکنولوژی ارتباطی، کانال‌های ارتباطی میان فردی بسیار متنوعی را در اختیار جوانان قرار داده است، یکی از پدیده‌هایی که در اواخر قرن بیستم زندگی بشر را دگرگون کرده، تلفن همراه است. تلفن همراه تأثیرات فردی و اجتماعی متنوعی به همراه داشته است. هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه بین کارکردهای تلفن همراه و دشواری‌های بین فردی است. بدین منظور 470 نفر از دانش‌آموزان دختر و پسر دوره متوسطه استان خراسان شمالی با روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند و پرسش‌نامه محقق‌ساخته کارکردهای تلفن همراه و دشواری‌های بین فردی (انگلس و هیدالگو و مندز، 2005) را تکمیل کردند. تحلیل داده‌ها به کمک تحلیل واریانس، آزمون تی، فریدمن، و رگرسیون گام به گام صورت گرفت. نتایج گویای آن بود که تمامی کارکردهای تلفن همراه در میان دانش‌آموزان متوسطه استان خراسان شمالی در سطح بالایی قرار دارد. کارکرد مثبت اخلاقی با بالاترین میانگین بعد از آن وابستگی و اعتیاد و کارکرد منفی اخلاقی به طور مساوی در رتبه دوم قرار دارند. نتایج گویای آن است که به لحاظ جنسیت، تفاوت میانگین وابستگی و اعتیاد به تلفن همراه، محدودیت اجتماعی، کارکرد منفی تحصیلی و کارکرد منفی اخلاقی دختران با میانگین بالاتر، از لحاظ آماری معنادار است. نتایج نشان داد که بین رتبه هر یک از کارکردها تفاوت معنی داری وجود دارد و کارکرد مثبت اخلاقی از بیشترین کارکرد برخوردار است. نتایج گویای آن بود که کارکردهای تلفن همراه و مؤلفه‌های دشواری‌های بین فردی رابطه وجود دارد. همچنین کارکردهای مختلف تلفن همراه قادر به پیش بینی ابعاد دشواری‌های بین فردی است.

واژگان کلیدی: کارکردهای تلفن همراه، دشواری‌های بین فردی

Relationship between Mobile Phone Functions and Interpersonal Relationship Difficulties

D. Norouzi¹, M. Vahdani Asadi², Z. Rouhani³ and B. Mohamadi⁴

¹Associate Prof. of Education Technology of Allameh Uni.

²Ph.D. Student of Education Technology of Allameh Uni.

³M.A. of Management

⁴M.A. of Education Technology and E Teacher

Abstract: Over the past decade various categories of communication technology, interpersonal communication channels are highly diverse young people, a phenomenon that has changed in the late twentieth century, human life is mobile. The mobile phone has a variety of personal and social influences. The purpose of study was to investigate the relationship between mobile phone functions and interpersonal relationship difficulties. For this purpose, 470 male and female high school students in the Northern Province were selected by multistage random sampling and completed Questionnaire functions of a mobile phone and interpersonal difficulties (Inglés, Hidalgo, & Méndez, 2005). Data were analyzed by using t-test, Friedman, and stepwise regression. The results indicate that the mobile phone functions among secondary school students in the Northern Province are located on the upper level. Positive ethic functions with the highest average dependence and addiction, negative ethic functions are equally ranked second. The results indicate that in terms of race, gender, dependence and addiction to mobile phone, social constraints, and negative moral function and negative education function of girl's whit above average mean statistically significant. The results showed that there are significant differences between each of the functions and positive moral function is the most important function. The results indicate that there are relationship between mobile phone functions and components of interpersonal relationship difficulties. The various functions of the mobile phone are able to predict the dimensions of interpersonal difficulties.

Key words: mobile phone functions, interpersonal relationship difficulties

1- مقدمه

ارزش‌ها، کاربرد مخرب پیامک از آثار منفی تلفن همراه، و ظرفیت‌های آن است.

افزایش ارتباطات فردی از طریق تلفن همراه به کاهش روابط چهره به چهره و زنده صوتی منجر می‌شود ارتباطات ناقصی که در قالب متون خشک و بی‌روح جان می‌گیرد، مرز شوخی و جدی را در هم می‌گیرد و مسیر اغراق آمیز و نادرستی را می‌پیماید که هرگز جایگزین مناسبی برای ارتباط کلامی و عاطفی میان گروه دوستان و آشنایان نیست و شناخت مجازی و غیر واقعی حاصل از آن نمی‌تواند معیار خوبی برای آگاهی در باره طرفین رابطه باشد. این ارتباط فرصت یادگیری آداب زندگی را به طور عملی و از طریق ارتباط موثر با اقشار مختلف اجتماعی از فرد سلب می‌کند. در واقع این نوع ارتباط بر سلامت روانی و مهارت‌های اجتماعی افراد تأثیر می‌گذارد (شهید و همکاران، 2011).

تلفن همراه و خدمات جانبی آن برای تسهیل ارتباطات شخصی و کاری ابداع و راه‌اندازی، شده است و هنگامی که برای دستیابی به این هدف اولیه به کار می‌رود وسیله‌ای مناسب محسوب می‌شود که مزایای آن در دنیای پر شتاب قابل انکار نیست. کارکرد ثانویه این فناوری را به شبکه ارتباطی عمومی و رسانه‌ای تبدیل کرده است. کارکردهایی نظیر اطلاع رسانی جمعی، سهولت انتشار خبر، ... این عده کارکرد تلفن همراه و را به پدیده‌ای مفید، ارزشمند و حتی قابل ستایش تبدیل کرده است (پرتسون، والهارت و اوسولیوان³، 2011).

حال نقطه مقابل استفاده صحیح از تلفن همراه، پیامک به پیامک بازی، و برقراری ارتباطات نا صحیح تعبیر می‌شود. علاقه به پیامک بازی در جامعه ما تا حدی پیش رفته که برخی افراد به ویژه قشر جوان و نوجوان به داشتن جنون پیامک بازی معروف‌اند. عده ای دیگر به ارسال پیامک در ساعات بیکاری شبانه و پیش از خواب معتادند، به طوری که گوشی تلفن همراه خود را با خود به رختخواب می‌برند، گذشته از آن، ارتباط پیامکی و ارسال جوک و متون طنز در جامعه ما یک سرگرمی شناخته شده است و بسیاری از افراد در سن مختلف ساعات فراغت و بیکاری خود را به این کار اختصاص می‌دهند که به تنهایی یک آسیب جدی فرهنگی را گوش‌زد می‌کند، فرصتی که می‌تواند با مطالعه، تفریح به ورزش و تفرج سپری شود، در ثانیه‌ها و دقیقه‌های پوچ پیامک‌بازی تلف شده و احتمال

انقلاب ارتباطی و اطلاعاتی سده 21 را باید بسیار فراتر از صرف الکترونیکی کردن رابطه انسان‌ها دانست. فناوری نوین ارتباطی و اطلاعاتی، با فراهم آوردن امکان پیدایی جامعه شبکه‌ای که افراد و جوامع را در قالب‌های تازه، هویت‌های نوین بخشیده (لیوینگستون¹، 2003)، نه تنها قواعد و قوانین حاکم بر ارتباط و تعامل میان انسان‌ها بلکه نگرش ما را نسبت به خود، دیگران و جهان را تغییر داده است. در میان ابزارهای فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی تلفن همراه جایگاه ویژه‌ای یافته است. اگر در سال‌های نخستین ورود تلفن همراه به ایران، به عنوان ابزار خاصی برای مدیران ارشد بنگاه‌های کسب و کار یا فناوری گران قیمت و خاص در طبقات بالای جامعه بود، اکنون تلفن همراه روز به روز رایج‌تر و همگانی‌تر می‌شود و هر چه بیشتر در میان گروه‌های مختلف اجتماعی نفوذ کرده و به جزئی از زندگی روزمره افراد تبدیل شده است (ذکایی و ولی زاده، 1388).

در ایران از سال 1373 سامانه استفاده از تلفن همراه راه اندازی شده و اکنون بیش از دو دهه است که امکان استفاده از آن وجود دارد؛ همچنین با وجود افزایش تعداد کاربران به میلیون‌ها نفر، هنوز چگونگی استفاده و کارکردهای آن مخصوصاً در آموزش و پرورش مورد مطالعه جدی قرار نگرفته است. پذیرش و گسترش استفاده از این وسیله در میان جوانان ایرانی بسیار سریع اتفاق افتاده است. به گونه ای که دیگر نمی‌توان زندگی روزمره خیل عظیمی از جوانان را بدون تلفن همراه تصور کرد. شناخت مقوله جوانی، بیش از پیش با تأثیرات فناوری در عصر جدید در آمیخته است (احمدی، هاشمی و روحانی، 1389).

فناوری‌های جدید اطلاعاتی و ارتباطی مانند اینترنت و تلفن همراه تأثیراتی متنوعی بر ابعاد مختلف فردی و اجتماعی جوانان داشته است. بدون شک اینترنت و تلفن همراه، ارتباطات میان فردی را نسبت به گذشته بسیار تسهیل کرده است و به جوانان این امکان را می‌دهد تا روابطی متفاوت و جدید را تجربه کنند (عبدالملکی، 1387؛ گولد و همکاران²، 2010). پورطهماسبی (1387) اظهار می‌دارد، تلفن همراه علاوه بر وجوه مثبت رسانه‌ای، پیامدهای نامناسب اجتماعی را به دنبال دارد وی در عین حال عنوان نمود: کاهش تعاملات اجتماعی، تزلزل

رابطه کارکردهای تلفن همراه با دشواری‌های بین فردی

این فضا (استفاده از تلفن همراه) را به درستی مدیریت کنند و به سمت تولید محتوی سالم و مناسب در قالب‌های جذاب و متناسب با ذائقه جوانان هدایت کنند تا زمانی که به لحاظ فرهنگی، اقدامی عملی صورت نگرفته و برنامه‌ریزی مدونی برای اوقات فراغت نوجوانان و جوانان وجود ندارد نباید انتظار داشت که افراد از تهدیدهای مربوط به استفاده از این نوع فناوری‌های جدید مصون بمانند در نتیجه در این بین سه امر ضروری می‌نماید، شناخت نیازهای جوانان، آگاه سازی آنان و تدبیر برنامه‌ریزی صحیح برای اوقات فراغت آن‌ها (شهپاد و همکاران⁸، 2011).

تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی بر چگونگی تأثیر الگوهای جدید استفاده از فناوری‌های ارتباطی نوظهور تأثیر دارد. علاوه بر آن، جنسیت، سن، قومیت، طبقه اجتماعی و اقتصادی و جغرافیایی در پیش بینی رفتار رسانه‌ای شامل استفاده از فناوری‌های ارتباطی از عوامل اساسی محسوب می‌شوند (هایم و همکاران، 2007). در مطالعه‌ای جامع در سطح اروپا با عنوان کودکان و تغییر محیط رسانه (لیونگستون⁹، 2003) تفاوت‌های معنا داری میان کشورهای اسکاندیناوی و بقیه اروپا درباره کودکان و رسانه مشاهده شد. کودکانی که در کشورهای اسکاندیناوی زندگی می‌کنند از فرهنگ همکاری لذت می‌برند در فرهنگ‌های همکاری‌گرا حتی کودکان نیز با محدودیت کمتری برای حضور در خارج از خانه بدون والدینشان برخوردارند. در استان خراسان شمالی به دلیل بافت ویژه فرهنگی، قومی و جغرافیایی حاکم بر آن و عدم وجود تحقیقات جامع در باب کارکردهای مثبت و منفی تلفن همراه ضرورت بیشتری جهت انجام چنین تحقیقاتی احساس می‌شود. استان به دلیل محرومیت و کمبود تفریح‌گاه و شرایط مناسب برای جوانان از موقعیت ویژه‌ای برخوردار است، که کارکرد تلفن همراه در آن شکل ویژه‌ای یافته است.

در تحقیقات جمع‌آوری شده در محدوده این پژوهش کمبودهایی در باره تأثیرات تلفن همراه در سطح مدارس مشاهده می‌شود. علاوه بر آن در این تحقیقات به تأثیرات میزان و نوع استفاده از تلفن همراه بر رفتار اجتماعی به صورت منسجم و ساختار یافته پرداخته نشده است. در این سطح سعی خواهد شد تا این نقیصه تا حدودی پوشش داده شود.

ایجاد تعاملات نامشروع را فراهم می‌سازد (رحیمی، 1387).

در باب ارتباطات میان فردی با واسطه، چندین نظریه وجود دارد. برگر⁴ (2005) دو خط اصلی میان آن‌ها را شناسایی کرده است. اولین آن‌ها پژوهش در باره اثرات مثبت و منفی بالقوه استفاده از تکنولوژی‌های ارتباطی شامل اعتیاد و انزوای اجتماعی است (برای مثال، هیم و همکاران⁵، 2007؛ گولد، 2010). خط دوم تحقیقات به تعاملات و روابطی علاقه‌مند است که از استفاده از انواع متفاوت فناوری‌های ارتباطی نشأت می‌گیرد (برای مثال، جودیت⁶، 2008).

تحقیق حاضر به خط یک این پژوهش‌هایم‌پردازد و در واقع به دنبال تعیین اثرات مثبت و منفی استفاده از تلفن همراه در میان نوجوانان دانش‌آموز است. برداشت صورت گرفته از کارکردهای مثبت و منفی استفاده از تلفن همراه براساس پیشینه پژوهش همان اثرات استفاده از این فناوری ارتباطی بر ابعاد مختلف زندگی نوجوانان است. فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی از جمله تلفن همراه بر ابعاد مختلف زندگی افراد (شامل فردی، اجتماعی، و تحصیلی) تأثیر دارند. در باب تعاملات اجتماعی هاوسوئر⁷ (2007) در کالیفرنیا در پژوهش خود به این نکته اشاره نمود که نوجوانان با توجه به علاقه شدیدی که به دانستن وقایع زندگی همسالان خود دارند و ترکیب این علاقه با اضطراب در باره امکان انزوا و دروی از دوستان، آن‌ها را به استفاده زیاد از پیامک سوق می‌دهد. یکی دیگر از ابعاد اجتماعی متصور برای تأثیر تلفن همراه تأثیر آن بر روابط خانوادگی است، عبدالملکی (1387) اظهار می‌دارد که استفاده از تلفن همراه به شدت بر استحکام خانواده و شخصیت جوانان تأثیر می‌گذارد که در زمان حاضر تأثیرات منفی آن بیشتر از تأثیرات مثبت آن است. تلفن همراه علاوه بر روابط اجتماعی، بر ابعاد فردی شامل سلامت جسمانی روانی نیز تأثیر دارد. گولد و جویت (2008) نقل از احمدی و همکاران، (1388) در پژوهشی تحت عنوان بررسی پیوند گسترده میان پیامک‌فرستادن و درد مزمن به این نتیجه رسیدند که میان پیامک‌فرستاد و درد مزمن رابطه معناداری وجود دارد. در هر حال فضای مجازی در عین داشتن تهدیدها و محدودیت‌هایی تواند قابلیت‌های زیادی را نیز به همراه داشته باشد. سیاست‌گذاران باید در درجه اول نیازهای نوجوانان و جوانان را به خوبی شناسایی کنند و درجه دوم

در پژوهش حاضر به منظور بررسی تأثیرات مثبت و منفی استفاده از تلفن همراه در بعد اجتماعی از سازه تجربه دشواری‌های بین فردی نوجوانان (انگلس، هیدالگو و مندز¹⁵، 2005) استفاده می‌شود. تجربه دشواری‌های بین فردی در نوجوانان، به فقدان تعاملات بین فردی موفقیت-آمیز با همسالان (همجنس و غیر همجنس)، والدین و نیز عدم وجود جرأت ورزی در آن‌ها اشاره می‌کند (انگلس و همکاران، 2010). شواهد پژوهشی متعدد نشان داده‌اند که تجربه دشواری‌های بین فردی برای نوجوانان نتایج منفی مانند افت عملکرد تحصیلی (ون امریگن، مانسینی و فارلندن، 2002؛ به نقل از شکری و همکاران، 1389) احساس تنهایی (انگلس، هیدالگو و مندز، 2005)، افسردگی (فرانسیس، لاست و استراس، 1992؛ به نقل از شکری و همکاران، 1389)، روابط ناکارآمد با والدین (اوپنشاو، و همکاران، 1992؛ به نقل از شکری و همکاران، 1389) و سوء مصرف مواد (کلارک و کیریسی، 1996؛ به نقل از شکری و همکاران، 1389) را در پی دارد.

انگلس و دیگران (2005) به منظور تبیین نظری سطوح متمایز تجارب دشواری‌های بین فردی در نوجوانان، بر نقش عوامل بازدارنده یا مداخله کننده فردی و موقعیتی در بروز رفتار اجتماعی تأکید دارند. عوامل فردی می‌توانند شامل تعیین کننده‌های زیست‌شناختی، برخی از رگه‌های شخصیتی مانند درون گرایی و منابع اصلی نارسایی رفتاری (مثل نارسایی در مهارت‌های اجتماعی) باشد در حالی که عوامل موقعیتی به تقاضاهای محیط اجتماعی (مثل مواجهه با انتقاد بی‌اساس که فرد را ترغیب می‌کنند پاسخی قاطعانه بدهد)، ویژگی‌های فرد یا افراد دیگر (مثل جنس مخالف) و بافت رابطه بین فردی (مثل مدرسه) اشاره می‌کند.

انگلس، مندز، هیدالگو و اسپنس (2010) در تبیین الگوهای غالب تعاملات اجتماعی در بین نوجوانان به نقش با اهمیت فرضیات ثبات رفتاری و برجستگی موقعیتی نیز تأکید کرده‌اند. فرضیه ثبات رفتاری بیانگر آن است که ویژگی عقب ماندگی اجتماعی یا عدم برخورداری از مهارت‌های اجتماعی در بین نوجوانان، گستره وسیعی از رفتارهای بازدارنده آن‌ها را در موقعیت‌های مختلف پیش بینی می‌کند. در مقابل، برجستگی موقعیتی نشان‌دهنده آن است که مواجهه با اولین تجربه‌های اجتماعی تنیدگی را در تعامل‌های اجتماعی نوجوانان، تجربه‌های هیجانی

یکی از مهم‌ترین گروه‌های مرجع جوانان و نوجوانان، گروه همسالان و دوستان است. در دوره نوجوانی، گروه دوستی نقش مهمی در الگوپذیری و شکل‌گیری شخصیت جوانان ایفا می‌کند (سونینن¹⁰، 2001). دوره نوجوانی و اوایل دوره جوانی اقتضائات خاص خود را دارد. تمایل به استقلال، مدگرایی، تمایل به مطرح کردن و ابراز خود، الگو گرفتن و افزایش ارتباط با همسالان... از ویژگی این دوران است. در نتیجه ارتباط با دوستان و وسایلی که این ارتباط را فراهم می‌کنند از اهمیت به‌سزایی برخوردارند (گرین¹¹، 2003؛ رحیمی، 1387). علاوه بر آن در میان نوجوانان علی-الخصوص دانش‌آموزان نوع جدیدی از خلوت ایجاد شده است که در این بین تلفن همراه از محبوبیت زیادی برخوردار است و این می‌تواند تأثیرات عدیده‌ای بر جوانان و نوجوانان داشته باشد در عین حال می‌تواند موجب تسهیل ارتباط نادرست همسالان خصوصاً جنس مخالف شود، و تمامی این موارد می‌تواند به نوعی بهداشت روانی فرد را به خطر اندازد (بوند¹²، 2010؛ احمدی، و همکاران، 1388).

لینگ به نقل از لورنته¹³ (2002) در تحقیقاتی که در مورد نوجوانان انجام شده بود به این نتیجه رسید که دختران بیشتر ریسک‌پذیرترند، مالک تلفن همراه هستند و احتمالاً کمتر مهارت‌های اجتماعی و در میان جوانان بالغ (بالای 20 سال) نتیجه-ایبر خلاف آنچه که گفته شد در آن‌ها نشان می‌داد و پسران جوان بیشتر در مقایسه با دخترها از تلفن همراه برخوردار بودند و به‌طور تجدیدتری به‌همراه تلفن همراه استفاده می‌کردند. مورد پرخاشگری و توهین قرار گرفتن توسط تلفن همراه، پدیده جدید دیگری به شمار می‌رود. در بررسی که نیکول و فلمینگ¹⁴ (2010) در سطح 382 جوان 17-13 ساله انجام دادند، مشخص شد که با وجود کم‌بودن فراوانی مورد پرخاشگری واقع شدن توسط تلفن همراه، در مجموع، دختران بیشتر از پسران قربانی این پدیده نوظهور هستند.

اهمیت تلفن همراه بر این امر استوار است که مردم را از ارتباطات درگیر می‌کند. این در حالی است که آنان را از محدودیت‌های مجاورت فیزیکی و فضای ساکن رها می‌کند. در نتیجه تأثیر تلفن همراه بر روابط اجتماعی، کارکرد بسیار بودن حس همیشه در تماس بودن با دیگران را پدید می‌آورد و این حس مهم‌ترین حس پیوستگی در جامعه مدرن است (لانگ، 2002).

رابطه کارکردهای تلفن همراه با دشواری‌های بین فردی

دست نیامد، پژوهشگران بر آن شدند تا با بررسی پیشینه پژوهشی و مصاحبه با صاحب نظران انواع کارکردهای تلفن همراه را استخراج نمایند. در ادامه در کنار پرسش-نامه اطلاعات جمعیت‌شناختی و میزان استفاده از تلفن همراه، کارکردهای مثبت و منفی تحصیلی، کارکرد مثبت و منفی اخلاقی و اجتماعی، کارکرد محدودیت جسمانی و وابستگی و اعتیاد، مشکلات مالی و مشکلات جسمانی شناسایی شد. جهت تدوین این پرسش‌نامه ابتدا بر اساس کارکردهای به‌دست آمده بانک سوالات در برگزیده عبارات متعددی درباره کارکردهای مختلف تهیه گردید. پس از غربال‌گری و بحث و بررسی‌های مختلف عبارات مناسب با توجه به نظر صاحب نظران انتخاب و در پرسش‌نامه گنجانده شد. نسخه نهایی مقیاس با 35 عبارت در طیف چهار درجه‌ای لیکرت شامل کاملاً موافقم (4)، موافقم (3)، مخالفم (2)، کاملاً مخالفم (1) تنظیم گردید. براساس آن 8 نمره مختلف برای هر نفر شامل کارکردهای مثبت و منفی تحصیلی، کارکرد مثبت و منفی اخلاقی و اجتماعی، کارکرد محدودیت جسمانی، وابستگی و اعتیاد، مشکلات مالی و مشکلات جسمانی به‌دست‌آمی‌آمد. سوالات 1 تا 4 بخش اول پرسش‌نامه در باره میزان استفاده از تلفن همراه، سوالات 5 تا 7 بخش اول پرسش-نامه اطلاعات جمعیت‌شناختی است. سوالات 25-27-30-31-34-35 کارکرد مثبت تحصیلی، سوالات 28-33-30-31-34-35 کارکرد مثبت اخلاقی و اجتماعی، سوالات 1-4-8-11-13-19-20-21-22-23-24-26-29-32-33-36 نیز معکوس می‌شود. روایی پرسش‌نامه به تأیید تعدادی از صاحب نظران رسانده شد. علاوه بر این مقیاس در کمیسیون تخصصی شورای تحقیقات اداره کل آموزش و پرورش خراسان شمالی طرح گردیده و به تأیید اعضای آن رسانده شد. اعتبار این پرسش‌نامه نیز با روش همسانی درونی و از طریق آلفای کرونباخ برای هر عامل مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن از این قرار است؛ کارکرد مثبت تحصیلی، کارکرد منفی تحصیلی، کارکرد مثبت اخلاقی و

منفی متعاقب در موقعیت‌های مشابه را پیش بینی می‌کند.

انگلس و دیگران (2010) به منظور مطالعه نظام‌دار کیفیت تجربه‌های اجتماعی و خزانه مهارت‌های اجتماعی، پرسش‌نامه دشواری‌های بین فردی را طراحی کردند. این پرسش‌نامه شامل 5 زیر مقیاس جرأت ورزی، روابط با غیر هم‌جنس، صحبت کردن در جمع، روابط خانوادگی و دوستی‌های نزدیک است.

در مجموع به منظور بررسی کارکردهای تلفن همراه، در پژوهش حاضر پرسش‌نامه‌ای محقق‌ساخته درباره این کارکردها تدوین شد و رابطه آن با دشواری‌های بین فردی بررسی شد. منظور از آن بررسی رابطه کارکردهای تلفن همراه با برخی از روابط اجتماعی دانش‌آموزان متوسطه بود.

2- روش تحقیق

این پژوهش با طرحی غیر آزمایشی و توصیفی از نوع علی-مقایسه‌ای، ضمن بررسی الگوهای استفاده از تلفن همراه در میان دانش‌آموزان متوسطه، رابطه الگوی استفاده از تلفن همراه را با دشواری‌های بین فردی مورد بررسی قرار داد. جامعه آماری پژوهش تمامی دانش‌آموزان دوره متوسطه استان خراسان شمالی بودند.

نمونه‌برداری با روش تصادفی چند مرحله‌ای صورت گرفت، بدین ترتیب که ابتدا از میان نه منطقه آموزش و پرورش استان خراسان شمالی به تصادف سه شهر بجنورد، شیروان و آشنخانه انتخاب گردید، سپس در این شهرها به تناسب حجم و جنسیت تعدادی مدرسه انتخاب گردید. پرسش‌نامه در میان دانش‌آموزان دارای تلفن همراه توزیع گردید و در نهایت پرسش‌نامه 470 نفر از شرکت‌کنندگان مورد تحلیل قرار گرفت. پرسش‌نامه‌ها توسط محققین به صورت گروهی و در یک جلسه اجرا شد. برای پاسخ‌گویی به سوالات پژوهشی از آزمون‌های تحلیل واریانس، آزمون تی، فریدمن، و رگرسیون گام به گام استفاده گردید.

ابزار پژوهش

پرسش‌نامه محقق ساخته تعیین میزان و چگونگی استفاده از تلفن همراه: از آنجایی که هدف پژوهش حاضر بررسی کارکردهای مثبت و منفی تلفن همراه بود و ابزار استاندارد که این کارکردها را گردآوری کرده باشد به-

3- یافته‌های پژوهش

جهت مقایسه کارکردهای مثبت و منفی استفاده از تلفن همراه در میان دانش‌آموزان از آزمونی یک نمونه‌ای استفاده گردید. نتایج درج شده در جدول 1 نشان می‌دهد که تفاوت میانگین وابستگی و اعتیاد به تلفن همراه $(t = -5/92, P \leq 0/0005)$ ، مشکلات مالی $(t = -30/81, P \leq 0/0005)$ ، مشکلات جسمانی $(t = -14/98, P \leq 0/0005)$ ، کارکرد منفی تحصیلی $(t = -19/80, P \leq 0/0005)$ ، کارکرد مثبت تحصیلی $(t = -15/16, P \leq 0/0005)$ ، کارکرد منفی اخلاقی $(t = -10/84, P \leq 0/0005)$ و کارکرد مثبت اخلاقی $(t = -4/03, P \leq 0/0005)$ با میانگین جامعه از لحاظ آماری متفاوت است و میانگین به دست آمده بالاتر از میانگین جامعه است. بر این اساس به نظر می‌رسد تمامی کارکردهای تلفن همراه در میان دانش‌آموزان متوسطه استان خراسان شمالی در سطح بالایی قرار دارد. کارکرد مثبت اخلاقی با بالاترین میانگین و وابستگی و اعتیاد و کارکرد منفی اخلاقی به طور مساوی در رتبه دوم قرار دارند.

جدول 1- نتایج آزمون t یک نمونه‌ای جهت مقایسه میانگین کارکردهای مختلف استفاده از تلفن همراه

میانگین	تعداد	میانگین جامعه	انحراف معیار	میانگین	ت	معنی داری	کمترین سطح
وابستگی و اعتیاد	470	2/33	0/63	1/00	3/91	-5/92	0/0005
محدودیت اجتماعی	470	1/77	0/52	1/00	3/67	-30/81	0/0005
مشکلات مالی	469	1/97	0/76	1/00	4/00	-14/98	0/0005
مشکلات جسمانی	466	1/67	0/91	1/00	4/00	-19/80	0/0005
کارکرد منفی تحصیلی	467	1/99	0/72	1/00	4/00	-15/16	0/0005
کارکرد مثبت تحصیلی	460	2/14	0/72	1/00	4/00	-10/84	0/0005
کارکرد منفی اخلاقی	459	2/33	0/89	1/00	4/00	-4/03	0/0005
کارکرد مثبت اخلاقی	460	2/84	0/63	1/00	4/00	11/45	0/0005

اجتماعی، کارکرد منفی اخلاقی اجتماعی، وابستگی و اعتیاد به تلفن همراه، محدودیت‌های اجتماعی، مشکلات مالی احتمالی و مشکلات جسمانی، و کل پرسش‌نامه به ترتیب 0/88، 0/80، 0/88، 0/73، 0/66، 0/56 و 0/88، 0/80، 0/88، 0/73 به دست آمد.

2- پرسش‌نامه دشواری‌های بین فردی نوجوانان: پرسش‌نامه دشواری‌های بین فردی نوجوانان (انگلس و دیگران، 2005) ابزار خود گزارش دهی 36 سؤالی است که به منظور اندازه‌گیری سطح دشواری بین فردی ادا رک شده به وسیله نوجوانان 12-18 سال، در دامنه وسیعی از روابط و موقعیت‌های اجتماعی طراحی شده است. این پرسش‌نامه شامل 5 عامل جرأت‌ورزی (16 سؤال 1-4-6-10-13-14-15-17-18-19-24-28-29-33-34-35)، روابط با غیر همجنس (7 سؤال 2-8-11-21-26-32-36)، صحبت کردن در جمع (5 سؤال 3-5-7-16-20)، روابط خانوادگی (4 سؤال 9-23-25-31) و دوستی‌های نزدیک (4 سؤال 12-22-27-30) است و در مقیاس 5 درجه ای لیکرت نمره‌گذاری می‌شود، در پژوهش حاضر از خرده مؤلفه روابط با غیر همجنس به دلیل عبارات بحث برانگیز و نامناسب برای اجرا در محیط مدرسه چشم پوشی شد.

نمره بالا در این پرسش‌نامه نشان‌دهنده بالا بودن سطح دشواری‌های بین فردی است. نتایج مطالعه شکر و دیگران (1389) با هدف رواسازی و اعتباریابی پرسش‌نامه دشواری‌های بین فردی در گروهی از نوجوانان 12-18 ساله شهر تهران نشان داند که پرسش‌نامه از پنج عامل جرأت‌ورزی، روابط با غیر همجنس، صحبت کردن در جمع، روابط خانوادگی و دوستی‌های نزدیک تشکیل شده است.

شاخص‌های برازش تحلیل عاملی تأییدی، روایی عاملی و ضرایب همبستگی مثبت و معنادار زیر مقیاس‌ها با یکدیگر و با مقیاس کلی اضطراب اجتماعی نوجوانان پاکلک، 2004 روایی همگرایی پرسش‌نامه را تأیید کرده است. در پژوهش حاضر ضرایب آلفای کرونباخ برای زیر مقیاس‌های جرأت‌ورزی، روابط با غیر همجنس، صحبت کردن در جمع، روابط خانوادگی و دوستی‌های نزدیک و مقیاس کلی به ترتیب 0/80، 0/88، 0/73، 0/66، 0/56 و 0/88 به دست آمد که نشان‌دهنده سطوح بالای همسانی درونی این پرسش‌نامه است.

رابطه کارکردهای تلفن همراه با دشواری‌های بین فردی

کارکرد منفی تحصیلی، مشکلات مالی، محدودیت اجتماعی، و آخرین کارکرد مشکلات جسمانی قرار دارد. جهت بررسی رابطه میان کارکردهای مثبت و منفی استفاده از تلفن همراه با دشواری‌های بین فردی در دانش‌آموزان از آزمون همبستگی پیرسون استفاده گردید. که نتایج آن در جدول 4 آورده شده است.

جدول 4- نتایج آزمون پیرسون جهت بررسی رابطه میان کارکردهای تلفن همراه و دشواری‌های بین فردی

متغیرها	دشواری‌های بین فردی	تعداد	همبستگی پیرسون	کمترین سطح معنی داری
وابستگی و اعتیاد	جرأت ورزی	468	-0/01	0/75
	صحبت کردن در جمع	468	0/05	0/24
محدودیت اجتماعی	روابط خانوادگی	468	-0/20	0/64
	دوستی‌های نزدیک	467	0/11(*)	0/02
مشکلات مالی	جرأت ورزی	468	-0/02	0/70
	صحبت کردن در جمع	468	0/06	0/19
	روابط خانوادگی	468	-0/01	0/83
	دوستی‌های نزدیک	467	0/21(**)	0/005
مشکلات اجتماعی	جرأت ورزی	467	0/00	0/94
	صحبت کردن در جمع	467	0/04	0/38
	روابط خانوادگی	467	0/01	0/91
	دوستی‌های نزدیک	466	0/09	0/07
مشکلات جسمانی	جرأت ورزی	465	0/09(*)	0/05
	صحبت کردن در جمع	465	0/09	0/06
	روابط خانوادگی	465	0/07	0/15
	دوستی‌های نزدیک	464	0/22(**)	0/005
کارکرد منفی تحصیلی	جرأت ورزی	466	0/06	0/19
	صحبت کردن در جمع	466	0/12(**)	0/01
	روابط خانوادگی	466	0/07	0/12
	دوستی‌های نزدیک	465	0/18(**)	0/005
کارکرد مثبت تحصیلی	جرأت ورزی	460	0/18(**)	0/005
	صحبت کردن در جمع	460	0/18(**)	0/005
	روابط خانوادگی	460	0/04	0/38
	دوستی‌های نزدیک	459	0/13(**)	0/01
کارکرد منفی اخلاقی	جرأت ورزی	459	-0/02	0/60
	صحبت کردن در جمع	459	0/00	0/97
	روابط خانوادگی	459	-0/08	0/10
	دوستی‌های نزدیک	458	0/06	0/19
کارکرد مثبت اخلاقی	جرأت ورزی	460	-0/05	0/28
	صحبت کردن در جمع	460	-0/12(**)	0/01
	روابط خانوادگی	460	-0/17(**)	0/005
	دوستی‌های نزدیک	459	-0/11(*)	0/02

نتایج درج شده در جدول 4 نشان‌دهنده آن است که رابطه میان وابستگی و اعتیاد به تلفن همراه با دوستی‌های نزدیک از خرده مؤلفه‌های دشواری بین فردی ($P \leq 0/02$)، $r=0/11$ معنادار است؛ رابطه میان محدودیت‌های اجتماعی و دوستی‌های نزدیک ($P \leq 0/005$)، $r=0/21$

نتایج درج شده در جدول 2 نشان می‌دهد که تفاوت میانگین وابستگی و اعتیاد به تلفن همراه ($P \leq 0/0005$)، $t= -3/80$ ، محدودیت اجتماعی ($P \leq 0/0005$)، $t= -3/79$ ، کارکرد منفی تحصیلی ($P \leq 0/020$)، $t= -2/34$ و کارکرد منفی اخلاقی ($P \leq 0/0005$)، $t= -4/15$ دختران با میانگین بالاتر، از لحاظ آماری معنادار است.

جدول 2- نتایج آزمون t مستقل جهت مقایسه میانگین کارکردهای مثبت و منفی در دانش‌آموزان دختر و پسر

متغیرها	جنس	تعداد	میانگین	انحراف معیار	t	کمترین سطح معنی داری
وابستگی و اعتیاد	مرد	224	2/22	0/68	-	0/0005
	زن	246	2/43	0/55	3/80	
محدودیت اجتماعی	مرد	224	1/67	0/48	-	0/0005
	زن	246	1/85	0/53	3/79	
مشکلات مالی	مرد	223	1/96	0/78	-	0/64
	زن	246	1/99	0/74	0/46	
مشکلات جسمانی	مرد	222	1/64	0/86	-	0/49
	زن	244	1/70	0/94	0/67	
کارکرد منفی تحصیلی	مرد	223	1/91	0/73	-	0/02
	زن	244	2/07	0/71	2/34	
کارکرد مثبت تحصیلی	مرد	218	2/19	0/70	1/33	0/18
	زن	242	2/10	0/73		
کارکرد منفی اخلاقی	مرد	218	2/15	0/87	-	0/0005
	زن	241	2/49	0/88	4/15	
کارکرد مثبت اخلاقی	مرد	218	2/79	0/65	-	0/099
	زن	242	2/88	0/62	1/65	

به منظور مقایسه رتبه هر یک از کارکردها با یکدیگر از آزمون فریدمن استفاده شد که نتایج آن در جدول 3 ارائه شده است.

جدول 3- نتایج آزمون فریدمن جهت مقایسه رتبه هر یک از کارکردهای تلفن همراه

متغیرها	میانگین رتبه	مقدار آزمون فریدمن	کمترین سطح معنی داری
وابستگی و اعتیاد	5/41	810/336	0/0005
محدودیت اجتماعی	3/40		
مشکلات مالی	3/94		
مشکلات جسمانی	2/90		
کارکرد منفی تحصیلی	4/05		
کارکرد مثبت تحصیلی	4/54		
کارکرد منفی اخلاقی	5/09		
کارکرد مثبت اخلاقی	6/67		

نتایج آزمون فریدمن نشان داد که بین رتبه هر یک از این کارکردها تفاوت معنی داری وجود دارد. کارکرد مثبت اخلاقی بیشترین کارکرد به ترتیب بعد از آن وابستگی و اعتیاد، کارکرد منفی اخلاقی، کارکرد مثبت تحصیلی،

کارکرد مثبت تحصیلی ($\beta=0/09, P=0/04$) قابل پیش بینی است. کارکرد مثبت اخلاقی و کارکرد مثبت تحصیلی می تواند 0/03 درصد از روابط خانوادگی را تبیین کند. سایر نتایج جدول 5 گویای آن است که در بهترین مدل پیش بینی، دوستی های نزدیکتر حسب محدودیت اجتماعی ($\beta=0/21, P=0/0005$)، مشکلات جسمانی ($\beta=0/18, P=0/0005$)، کارکرد مثبت اخلاقی ($\beta=0/17, P=0/0005$) و کارکرد مثبت تحصیلی ($\beta=0/13, P=0/004$) قابل پیش بینی است. این چهار متغیر در مجموع 12 درصد از واریانس دوستی های نزدیک را تبیین می کنند.

4- بحث و نتیجه گیری

این پژوهش به دنبال بررسی کارکردهای مثبت و منفی تلفن همراه و بررسی رابطه آن با دشواری های بین فردی بود. نتایج نشان می دهد که تفاوت میانگین وابستگی و اعتیاد به تلفن همراه، محدودیت اجتماعی، مشکلات مالی، مشکلات جسمانی، کارکرد منفی تحصیلی، کارکرد مثبت تحصیلی، کارکرد منفی اخلاقی و کارکرد مثبت اخلاقی میانگین جامعه از لحاظ آماری متفاوت است و میانگین به دست آمده بالاتر از میانگین جامعه است. بر این اساس به نظر می رسد تمامی کارکردهای تلفن همراه در میان دانش آموزان متوسطه استان خراسان شمالی در سطح بالایی قرار دارد. کارکرد مثبت اخلاقی با بالاترین میانگین در رتبه اول و وابستگی و اعتیاد و کارکرد منفی اخلاقی به طور مساوی در رتبه دوم قرار دارند. این یافته با نتایج یافته پورطهماسبی (1387) مبنی بر اینکه، تلفن همراه علاوه بر وجوه مثبت رسانه ای، پیامدهای نامناسب اجتماعی را به دنبال دارد، همسو است، وی در عین حال عنوان نمود: کاهش تعاملات اجتماعی، تزلزل ارزش ها، کاربرد مخرب پیامک از آثار منفی تلفن همراه است. اما از این لحاظ که بیشترین کارکرد تلفن همراه در میان این دانش آموزان کارکرد مثبت اخلاقی کمی با یافته های ایشان مغایرت دارد. همچنین با نتایج یافته گلد و همکاران (2010) مبنی بر اینکه وجود تلفن همراه بر استحکام خانواده و شخصیت جوانان به شدت تأثیر گذاشته که در زمان حاضر تأثیرات منفی آن بیشتر از تأثیرات مثبت آن است، به لحاظ وابستگی و اعتیاد و کارکرد منفی اخلاقی همخوانی دارد، اما از این بعد که

معنادار است؛ رابطه میان مشکلات جسمانی و جرئت ورزی ($r=0/09, P\leq 0/05$) و دوستی های نزدیک ($r=0/22, P\leq 0/005$) معنادار است؛ رابطه میان کارکرد منفی تحصیلی با صحبت کردن در جمع ($r=0/18, P\leq 0/005$) و دوستی های نزدیک ($r=0/12, P\leq 0/005$) معنادار است؛ رابطه میان کارکردهای مثبت تحصیلی با جرئت ورزی ($r=0/18, P\leq 0/005$)، صحبت کردن در جمع ($r=0/18, P\leq 0/005$) و دوستی های نزدیک ($r=0/13, P\leq 0/01$) معنادار است؛ رابطه میان کارکردهای منفی اخلاقی با هیچ یک از ابعاد دشواری های بین فردی معنادار نیست؛ رابطه میان کارکردهای مثبت اخلاقی با صحبت کردن در جمع ($r=0/12, P\leq 0/01$)، روابط خانوادگی ($r=0/17, P\leq 0/005$)، دوستی های نزدیک ($r=0/11, P\leq 0/02$)، معنادار است.

جهت پاسخ گویی به این سؤال که آیا دشواری های بین فردی بر حسب کارکردهای مثبت و منفی تلفن همراه قابل پیش بینی است، از رگرسیون گام به گام استفاده شد. بدین ترتیب که کارکرد مثبت تحصیلی، کارکرد منفی تحصیلی، کارکرد مثبت اخلاقی، کارکرد منفی اخلاقی، محدودیت اجتماعی و مشکلات جسمانی به عنوان متغیرهای پیش بین و جرأت ورزی، صحبت کردن در جمع، روابط خانوادگی دوستی های نزدیک به عنوان متغیر ملاک وارد مدل های رگرسیون جداگانه ای شدند. در جدول 5 خلاصه مدل های رگرسیون، تحلیل واریانس و ضرایب رگرسیون معنادار ارائه گردیده است.

جهت جلوگیری از اطاله کلام، ضرایب غیر معنادار ارائه نشده است. نتایج درج شده در جدول 5 نشان دهنده آن است که در بهترین مدل پیش بینی، جرأت ورزی بر حسب کارکردهای مثبت تحصیلی ($\beta=0/21, P=0/0005$) و کارکردهای مثبت اخلاقی ($\beta=0/11, P=0/02$) قابل پیش بینی است. کارکرد مثبت تحصیلی و کارکرد مثبت اخلاقی 0/04 درصد از واریانس جرأت ورزی را پیش بینی می کند.

صحبت کردن در جمع بر حسب کارکرد مثبت تحصیلی ($\beta=0/23, P=0/0005$)، کارکرد مثبت اخلاقی ($\beta=0/18, P=0/0005$) و کارکرد منفی تحصیلی ($\beta=0/1, P=0/02$) قابل پیش بینی است و 0/07 درصد از واریانس آن از طریق صحبت کردن در جمع تبیین می گردد. روابط خانوادگی نیز در بهترین مدل پیش بینی بر حسب کارکرد مثبت اخلاقی ($\beta=0/2, P=0/0005$) و

رابطه کارکردهای تلفن همراه با دشواری‌های بین فردی

جدول 5- خلاصه مدل‌های رگرسیون و ضرایب مسیر جرأت ورزی، صحبت کردن در جمع، روابط خانوادگیو دوستی‌های نزدیکبر حسب کارکرد مثبت تحصیلی، کارکرد منفی تحصیلی، کارکرد مثبت اخلاقی، کارکرد منفی اخلاقی، محدودیت اجتماعی و مشکلات جسمانی

متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین	B	β	t	P	R	R^2	R^2_{adj}	F	P
جرأت ورزی	کارکرد مثبت تحصیلی	0/20	0/21	4/52	0/0005	0/21	0/04	0/04	10/78	0/0005
	کارکرد مثبت اخلاقی	-0/12	-0/11	-2/33	0/02	0/28	0/07	0/07	12/92	0/0005
	صحبت کردن در جمع	-0/22	-0/18	-3/853	0/0005	0/28	0/07	0/07	12/92	0/0005
روابط خانوادگی	کارکرد مثبت اخلاقی	-0/28	-0/20	-4/20	0/0005	0/19	0/03	0/03	9/18	0/0005
	کارکرد مثبت تحصیلی	0/12	0/09	2/03	0/04	0/35	0/12	0/12	16/22	0/0005
	دوستی‌های نزدیک	0/15	0/18	4/09	0/0005	0/35	0/12	0/12	16/22	0/0005
دوستی‌های نزدیک	محدودیت اجتماعی	0/30	0/21	4/64	0/0005	0/35	0/12	0/12	16/22	0/0005
	مشکلات جسمانی	0/15	0/18	4/09	0/0005	0/35	0/12	0/12	16/22	0/0005
	کارکرد مثبت اخلاقی	-0/20	-0/17	-3/70	0/0005	0/35	0/12	0/12	16/22	0/0005
	کارکرد مثبت تحصیلی	0/14	0/13	2/93	0/004	0/35	0/12	0/12	16/22	0/0005

کارکرد و به ترتیب

پس از آن وابستگی و اعتیاد، کارکرد منفی اخلاقی، کارکرد مثبت تحصیلی، کارکرد منفی تحصیلی، مشکلات مالی، محدودیت اجتماعی، و آخرین کارکرد مشکلات جسمانی قرار دارد. این یافته با نتایج یافته پورطهماسبی (1387) مغایرت دارد. و همچنین با نتایج یافته گلد و همکاران (2010) مبنی بر اینکه وجود تلفن همراه بر استحکام خانواده و شخصیت جوانان به شدت تأثیر گذاشته که در زمان حاضر تأثیرات منفی آن بیشتر از تأثیرات مثبت آن است، مغایرت دارد. این یافته امید بخش می‌تواند به سیاست‌گذاران این امیدواری را بدهد که فرهنگ سازی و تهیه محتوای مناسب می‌تواند از این ابزار پر قدرت برای ارتقاء ارزش‌های اخلاقی استفاده نمایند و از جلوگیری از استفاده آن چشم‌پوشی نکنند. نتایج نشان‌دهنده آن است که رابطه میان وابستگی و اعتیاد به تلفن همراه با دوستی‌های نزدیک از خرده مؤلفه‌های دشواری بین فردی معنادار است؛ رابطه میان محدودیت‌های اجتماعی و دوستی‌های نزدیک معنادار است؛ رابطه میان مشکلات جسمانی و جرأت ورزی و دوستی‌های نزدیک معنادار است؛ رابطه میان کارکرد منفی تحصیلی با صحبت کردن در جمعدوستی‌های نزدیک معنادار است؛ رابطه میان کارکردهای مثبت تحصیلی با جرأت ورزی، صحبت کردن در جمع و دوستی‌های نزدیک معنادار است؛ رابطه میان کارکردهای منفی اخلاقی با هیچ یک از ابعاد دشواری‌های بین فردی معنادار نیست؛ رابطه میان کارکردهای مثبت اخلاقی با

بیشترین کارکرد تلفن همراه کارکرد مثبت اخلاقی با آن مغایرت است. باتوجه‌به اینکه کارکرد مثبت اخلاقی بیشترین کارکرد در میان سایر کارکردها دارد و به نوبت با اعتیاد قرار دارد می‌تواند تأکید بر این کارکرد تلفن همراه و تهیه محتوای مناسب تأثیر مثبت بر ابعاد مختلف وجودی دانش‌آموزان گذاشت و از تبعات منفی آن کاست. نتایج نشان می‌دهد که تفاوت میانگین وابستگی و اعتیاد به تلفن همراه، محدودیت اجتماعی دختران، کارکرد منفی تحصیلی دختران و کارکرد منفی اخلاقی دختران با میانگین بالاتر، از لحاظ آماری معنادار است. این یافته با تحقیقات لورنته¹، 2002 و لانگ²، 2002 هم‌خوانی دارد، ایشان اظهار می‌دارند که همگی از جنسیت‌های مختلف در مقطعبلوغ تفاوت‌ها گسترده‌تر شده چرا که دختران نیز تحت تأثیر پذیر یا حساساتشان افزایش یافته‌اند و در حالی‌است که پسران این خصوصیت‌ها را در خود مهار می‌کنند و آنرا بروز نمی‌دهند. و همچنین با نتایج تحقیقات نیکول و فلمینگ (2010) هم‌خوانی دارد، آنها اظهار می‌دارند که با وجود کم بودن فراوانی مورد پرخاشگری واقع شدن توسط تلفن همراه، در مجموع، دختران بیشتر از پسران قربانی این پدیده نوظهور هستند. باتوجه‌به اینکه دختران بیش از پسران تحت تأثیر تبعات کارکرد های مثبت تحصیلی و اجتماعی قرار می‌گیرند با آموزش‌ها استفاده صحیح از این ابزار می‌تواند تبعات ناآثار را کاهش دهد. نتایج آزمون فریدمن نشان داد که بین رتبه هر یک از این کارکردها تفاوت معنی داری وجود دارد. کارکرد مثبت اخلاقی دارای بیشترین

خراسان شمالی است.

پی‌نوشت

- ¹Livingstone
²Gold, J., Lim, M. SC., Hellard, M. E., Hocking, J. S., & Keogh, L.
³Pretson, K. E., walhart, T. A., & O'Sullivan, A. L
⁴Berger, C.R
⁵Heim, J., P. B. Brandtz, g, T. Endestad, B. H. Kaare and L. Torgersen
⁶Judith
⁷Howsesuir, M,
⁸Shahyad, S., Besharat, M. A., Pakdaman, SH., Asadi, M., & Shiralipour, A.
⁹Livingstone
¹⁰Suoninen
¹¹Green
¹²Bond
¹³Lorente
¹⁴Fleming
¹⁵Inglés, Hidalgo, & Méndez
¹⁶Lorente
¹⁷Leung

مراجع

1. احمدی، ثریا، مهدی زاده، سید محمد و عقیلی، سید وحید (1388). تأثیر استفاده از تلفن همراه بر شکل‌گیری هویت شخصی مدرن در نوجوانان و جوانان شهر تهران. فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی. سال 16، شماره 4.
2. پورطهماسبی، سیاوش (1387). بررسی چالش‌های موبایلو تعاملات. مجله‌حوزه‌های هنری آفرینش‌گیلان، شماره 15.
3. ذکایی، محمد سعید و ولی زاده، وحید (1388). فرهنگ جوانان و تلفن همراه. فصلنامه تحقیقات فرهنگی، دوره 2، شماره 7.
4. رحیمی، _____، امین (1387). آسایش‌شناسی پیامک‌ها و تأثیر آن بر روابط. مجله‌آرمان، شماره 23.
5. شکری، امید، افضل، محمد حسن، پاییزی، مریم، عبدالخالقی، معصومه، گراوند، فریبرز، طولالی، سعید (1389). ساختار عاملی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه دشواری‌های بین فردی نوجوانان در یک نمونه ایرانی. فصل نامه روانشناسان ایرانی، سال ششم شماره 24.

صحبت کردن در جمع، روابط خانوادگی، دوستی‌های نزدیک، معنادار است. این یافته‌ها با دستاوردهای پژوهشی عبدالملکی، 1387؛ گلد و همکاران در این باب که تلفن همراه ارتباطات میان فردی را تسهیل نموده است هم-خوانی دارد، همچنین با یافته پرنسون و همکاران، 2011 مبنی بر اینکه کارکرد اطلاع‌رسانی تلفن همراه و سهولت انتشار اخبار و روابط اجتماعی قابل ستایش است، هم-خوانی دارد همچنین با یافته شهیداد و همکاران، 2011 که اظهار می‌دارند تلفن همراه فرصت یادگیری آداب زندگی را به طور عملی و از طریق ارتباط مؤثر با اقشار مختلف اجتماعی از فرد سلب می‌کند، و در واقع این نوع ارتباط بر سلامت روانی و مهارت‌های اجتماعی افراد تأثیر می‌گذارد، مغف_____ایرت دارد.

باتوجه به این که مؤلفه‌های دشواری‌هایی بین فردی با کارکردهای مثبت و منفی تلفن همراه در ارتباط است با آموزش مهارت‌های اجتماعی می‌تواند تبعات منفی استفاده از تلفن همراه را کاهش و با تبعات مثبت آن را افزایش دهد. نتایج نشان‌دهنده آن است که در بهترین مدل پیش‌بینی، جرأت‌ورزی بر حسب کارکردهای مثبت تحصیلی و کارکردهای مثبت اخلاقی قابل پیش‌بینی است. کارکرد مثبت تحصیلی و کارکرد مثبت اخلاقی 0/04 درصد از واریانس جرأت‌ورزی را پیش‌بینی می‌کند. صحبت کردن در جمع بر حسب کارکرد مثبت تحصیلی، کارکرد مثبت اخلاقی و کارکرد منفی تحصیلی قابل پیش‌بینی است و 0/07 درصد از واریانس آن از طریق صحبت کردن در جمع تبیین می‌گردد. روابط خانوادگی نیز در بهترین مدل پیش‌بینی بر حسب کارکرد مثبت اخلاقی و کارکرد مثبت تحصیلی قابل پیش‌بینی است. کارکرد مثبت اخلاقی و کارکرد مثبت تحصیلی می‌تواند 0/03 درصد از روابط خانوادگی را تبیین کند. سایر نتایج گویای آن است که در بهترین مدل پیش‌بینی، دوستی‌های نزدیک بر حسب محدودیت اجتماعی، مشکلات جسمانی، کارکرد مثبت اخلاقی و کارکرد مثبت تحصیلی قابل پیش‌بینی است. این چهار متغیر در مجموع 12 درصد از واریانس دوستی‌های نزدیک را تبیین می‌کنند.

این مقاله بر گرفته از طرح پژوهشی با عنوان بررسی کارکردهای مثبت و منفی استفاده از تلفن همراه در سطح مدارس متوسطه استان خراسان شمالی از اولویت‌های اداره کل آموزش و پرورش استان

- adolescents. *Journal of Anxiety Disorders*, ۲۴, ۸۴۷-۸۵۵.
- [۸] Judith, G. (۲۰۰۸). Exploring effect of mobile, *Journal of system and information technology*, ۵, ۲۰-۲۲.
- [۹] Leung, L. (۲۰۰۲), Loneliness, self-disclosure, and ICQ ("I Seek You") use, *CyberPsychology & Behavior*. ۵ (۳). ۲۴۱-۲۵۱.
- [۱۰] Livingstone, S.(۲۰۰۲) *Young People and New Media :Childhood and the Changing Media Environment*. London: SAGE.
- [۱۱] Lorente, S. (۲۰۰۲). Youth and mobile telephones: More than a fashion. In Villar, E. A. (EDS.) Retrieved from. Youth and Mobile. Madrid: A. G. LUIS PEREZ.
- [۱۲] Nicol, A., Fleming, M. J. (۲۰۱۰). The influence of normative beliefs and hostile response selection in predicting adolescents' mobile phone aggression-A pilot study.*Journal of School Violence*, ۹(۲), ۲۱۲-۲۳۱.
- [۱۳] Pretson, K. E., walhart, T. A., & O'Sullivan, A. L. (۲۰۱۱). Prompting Healthy Behavior via Text Messaging in Adolescents and Young Adults, *American Journal of lifestyle medicine*, ۵, ۲۴۷-۲۵۲.
- [۱۴] Shahyad, S., Besharat, M. A., Pakdaman, SH., Asadi, M., & Shiralipour, A. (۲۰۱۱). Dimensions of using Short Message Service and Perceived Social Support: A Canonical Correlation, *Procedia social and behavioral sciences*, ۱۵, ۲۴۲۱-۲۴۲۵.
- [۱۵] Suoninen, A.(۲۰۰۱) 'The Role of Media in Peer Group Relations', in S. Livingstone and M. Bovill (eds) *Children and Their Changing Media Environment:A European Comparative Study*, pp.۲۰۱-۲۰. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates
6. عبدالملکی، س. (1387). ارتباطات مجازی چالش‌های فرصت. مجله شهساده کامی، شماره 50
- [۱] Berger, C.R. (۲۰۰۵) 'Interpersonal Communication: Theoretical Perspectives, Future Prospects', *Journal of Communication* ۵۵: ۴۱۵-۴۷.
- [۲] Gold, J., Lim, M. SC., Hellard, M. E., Hocking, J. S., & Keogh, L. (۲۰۱۰). What's in a message? Delivering sexual health promotion to young people in Australia via text messaging, *BMC Public Health*, ۱۰, retrieved from <http://www.biomedcentral.com/۱۴۷۱-۲۴۵۸/۱۰/۷۹۲>
- [۳] Green, N.(۲۰۰۳) 'Outwardly Mobile: Young People and Mobile Technologies', in J.E. Katz (ed.) *Machines That Become Us: The Social Context of Personal Communication Technology*, pp.۲۰۱-۲۱۸. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.
- [۴] Heim, J., P. B. Brandtz, g, T. Endestad, B. H. Kaare and L. Torgersen (۲۰۰۷) 'Children's Usage of Media Technologies and Psychosocial Factors', *New Media & Society* ۹(۳): ۴۲۵-۵۴.
- [۵] Howsesuir, M, (۲۰۰۷) , Mobile and adult a critical study, *Journal of Science*, ۸۷, ۲۱-۲۴.
- [۶] Inglés, C. J., Hidalgo, M. D., & Méndez, F. X. (۲۰۰۵). Interpersonal difficulties in adolescence: A new self-report measure. *European Journal of Psychological Assessment*, ۲۱, ۱۱-۲۲.
- [۷] Ingles, C. J., La Greca, A. M., Marzo, J. C., Garcia-Lopez, L. J., & Garcia-Fernandez, J. M. (۲۰۱۰). Social Anxiety Scale for Adolescents: Factorial invariance and latent mean differences across gender and age in Spanish

